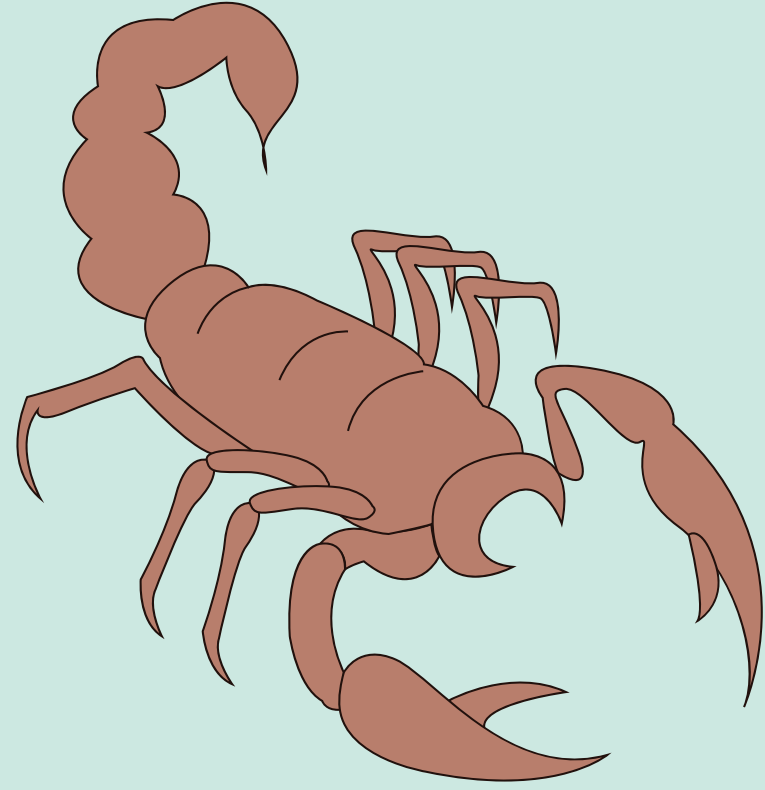

"AKREBİN SOKMASI GARAZINDAN MİDİR?"

Din, Bilim, Doğa ve İnsan'a
bütüncül bakış ...

Sunan
Dr. Necati SAYGILI

BAA - Çamlımanı Akademi Ortak Zoom toplantısı
5.02.2021

AKREBİN SOKMASI DA NEREDEN ÇIKTI?

- Konumuzun başlığı, Din ve Bilim diye açıklanmış olsa da; onları da kapsayan Akrebin Sokmasındaki sırra işaret eden bir yazıdan doğmuştur.
- Bu konuşmamda bilinenlerden yaptığım bir derleme ile görebildiğim bir büyük resmi -benim Evren Tasavvurum da diyebilirsiniz- sizlere yansıtmaya çalışacağım.
- Bu resimde Din var, Bilim var, Doğal yaşam dengesi var ve tabii İnsan var!... İnsanın davranış hallerinden bahisle Sorunlara ve olası çözüm ip uçlarına değineceğim.

İlk Çağlarda DİN deyince

- İnsanı güdüleyen dürtüler, varlığını koruma ve sürdürme tabanlıdır. Yani karnını doyurmanın ve güvenli bir sığınak bulmanın önceliği vardır.
- Manevi açlığını doyurma arayışı da hep olagelmiş...
- Bilinmezlerle dolu dünyada bir yol göstericiye, güveneceği bir sığınağa duyduğu ihtiyaç insanı inanacağı manevi bir güç arayışına sokmuş.
- Tapınılacak, öfkesi yatıştırılacak 'tanrı' kavramını böyle icat etmiş olmalı. Çeşitli varlıkları kutsallaştırıp totem edinmiş. Ona adanmış tapınaklar inşa etmiş, tapınma ritüelleri geliştirmiş.
- Pek tabii bir de ruhban sınıfı ortaya çıkmış; din kurumsallaşmış.

DİN İSTİSMARININ KURUMSALLAŞMASI ≡

- Hangi çağda olursa olsun Ruhban sınıfı, Tanrısal gücü temsil ettiği iddiası ile insanlar üzerinde egemenlik kurmuş.
- Despotik egemenliğini, hurafe üretip korku salarak korumuş ve sürdürmüştür. Yakın zamanların Totaliter düzenlerinin de din kurumunu kullandıkları biliniyor.
- Dolayısıyla Din üzerinden istismar düzeni, toplumu yönetenlerin yararlarına geldiği bir kültür.. Totem veya mitolojik dinler dönemlerine has bir durum değil.
- Tanrısal gücü temsil ettikleri iddiasındaki istismarcı ve baskıcı düzenlerini katılaştırdıkları -küçük bir azınlığın zulmü altında ezilenlerin arttığı dönemlerde- tek tanrılı dinlerin ortaya çıktığı görülüyor.

TEK TANRILI DİN...

- Semavî de denilen tek tanrılı dinlerin iddiası, öncekilerle aynı. İnsana, dünya hayatı ve ölüm sonrasının bilinmezlerinde sığınabileceği güvenli liman olmayı ve uyması halinde yolunu gösterdikleri mutluluğu vaad ediyorlar.
- Öncekilerden başlıca farkları arasında, insana tek tanrı inancını telkin etmeleri; Tanrı ile arasına aracılardan girmesine karşı olmaları; insanın insana kulluğunu ret ile güzel ahlaki tavsiye etmeleri sayılabilir.
- Peygamberlerinin yaşayışlarıyla da gösterdikleri üzere, tebliğ ettikleri mesajın özü, istismarcı despotik düzene -statükoya- başkaldırıcıdır. İnsan onurunun çiğnenmesine ve istismar edilmesine karşı olmaları çok nettir.

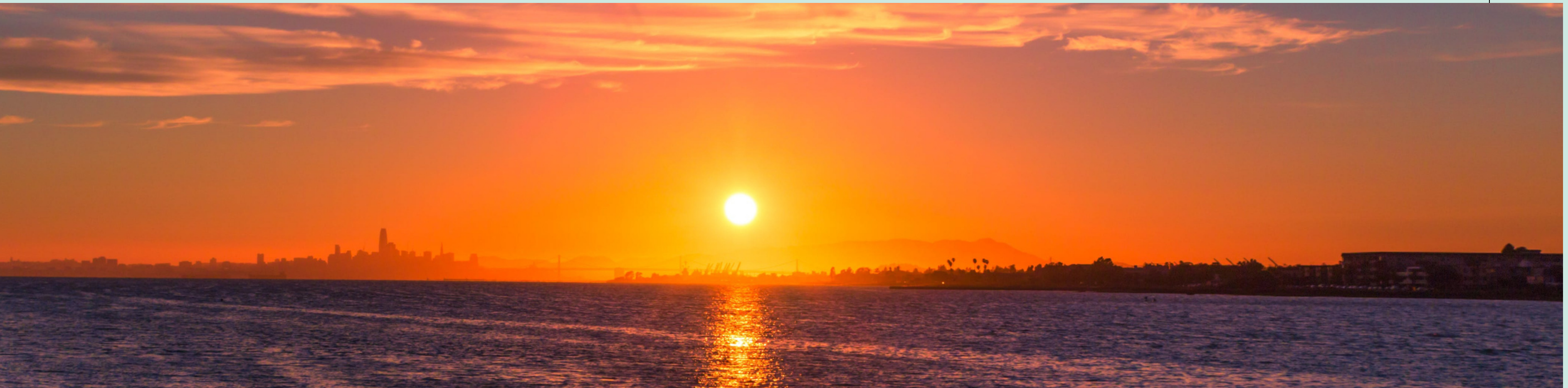
TEK TANRILI DA OLSA DİN'İN ÖZÜ, ŞEKİLCİLİĞE YENİLİNCE...

- Ne var ki, tek tanrılı da olsa dinler, peygamberlerinin vefatı sonrasında çarpıtılıp özünden koparılmaktan; halkı uysallaştırmanın; kolay yönetilir hale getirmenin aracı olmaktan kurtulamamıştır.
- Karl Marx o yüzden, bütün dinlerin özde protest kimlikli oldukları halde; zaman içinde afyon yönleri öne çıkarılarak kullanıldıklarına vurgu yapar.
- Bununla beraber, sosyolojik bir gerçek olan dinin, salt uyuşturucu yönü öne çıkarılarak, insanın hakları ve sorumluluklarıyla kula kulluk etmemesini; bağımsız, onurlu birey olmasını öğütleyen özgün niteliği görmezden gelinemez.
- İslam Peygamberinin yaşamının son dönemde Medine şehrinde çoğulcu, dayanışmacı, kuralları hakça belirlenmiş toplum yapısını savunup gerçekleştirmiş olduğu model ibretliktir!..

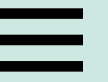
ÇIKIŞ

- Merhum YN Öztürk'ün deyimini ile Din, aydınının malı olmaktan çıkınca; yani özü ile algılanıp değerlendirilmeyince Din, İstismarcılarının malı oluyor.
- Bunu Bir sohbetinde Bektaşî babası, «insan manen açtır; sen doyurmazsan başkaları doyurur» şeklinde ifade etmişti.
- İnsanın davranışlarını güdüleyen dürtüleri dizginlemenin bir yolunu bulmak gerekiyor.
- Bu noktaya biraz ilerde değineceğiz. <http://bit.ly/3sUQcKi>

BİLİMİN KURUMSALLAŞMASI..

- Bilimsel düşünce, 9-15.YY arası İslam Dünyasında gelişti.
- 12.YY'dan itibaren Haçlı Seferleri ve Moğol istilası ile Doğu'da söndü. 15.YY sonlarında Hıristiyan egemenliğine geçmesiyle de Endülüs'te sönükleşme sürecine girdi.
- 16.YY, Avrupa'da Reform ile Orta Çağdan çıkışın, Rönesans'ın da zirve yaptığı eşiktir.
- 17. ve 18.YY, akılcı düşüncenin özgürleştiği, yeni bilgiye ulaşma çabalarının hız kazandığı Aydınlanma dönemidir...
- Astronomi, Matematik, Fizik, Kimya alanında Doğa yasalarının keşfedilmesi; Buhar gücünün keşfi, Buhar Makinalarının icadı, Sanayi devrimini tetikler.
- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, Dinin vadettiği güvenilirliğe ve refaha maddi boyutlar kazandırmakla ve tabii kanlı savaşlar sonrası eskinin istismarcı kurumsal yapısının yerini alır.
- Avrupa'nın ünlü Üniversiteleri sadece teoloji öğretir olmaktan çıkıp Bilimsel düşünmenin ve bulgularının öğretildiği kurumlara dönüşür.

YENİ BİR İSTİSMAR KAPISI AÇILIYOR... ≡

- Sanayi Devrimi ile seri üretim dönemi başlıyor. Yeni iş alanları, yeni meslekler ve yeni ilişkiler doğuyor. Pazar bulma; ucuz hammadde ve işgücü, köle ticareti!..
- Sanayi devrimi kendi ekonomik modeli kapitalizmin egemenliğinde; köle gibi çalıştırılan işçi; talan edilip ve kirletilen doğa... yeni ama başka bir istismar düzeni kuruluyor.
- Ağırlıkla silah sanayiine yönelik kullanımı, Bilimi de çıkarları gerçekleştirmenin aracı yapmış; Dinin başına gelen yozlaşma onun da yakasına yapışmış .
- Silahlar, pahalı ilaçlar ve aşular gibi ürünlerin elbet bir bedeli olacaktı. Ama kapitalizmin felsefesine göre bütün bunlardan elde edilecek kârlar yeni yatırımlara dönüşecek; istihdama ve refaha hizmet edecekti.
- Öyle olmadı, para ticareti tefeciliğinin yolu açıldı...

→ İSTİSMARCI YENİ DÜZEN

- Zenginleşme, kaynak paylaşımında haklının değil, güçlünün hukukunu meşrulaştırınca din yerine, madde odaklı yeni bir istismar süreci başlıyor.
- Kötüye kullanım, Din ve Bilimin kurumsal yapılarını , sorun çözen olacak yerde sorun üreten hale sokmuş!...
- Bilimin istismar araçlarının çoğaltması sayesinde sömürücü düzen Din'i de kullanarak eskisinden daha koyu bir totaliterliğin kapılarını açmış.
- Bölgesel savaşlar; çeşit çeşit ...bahar'lar/renkli renkli devrimler...
- İnsan, insanın kurdu'dur derler ya!... Sömürü böyle bir şey işte!....

DİN VE BİLİM İSTİSMARCILARA ARAÇ OLMAYA MAHKÛM MUDUR?...

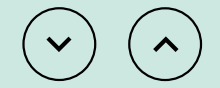
- Ortaya çıkış amaçlarıyla değerlendirildiğinde, Din ve Bilimin özde birbirlerine alternatif olmaları mantığa sığmıyor; birbirinin düşmanı olmaları da...
- Zıt-düşman gibi gösterilmeleri, kutuplaştırmakla çıkar sağlayan sömürücülerin işini kolaylaştırıyor; çok açık.
- Panzehirin, zehirden üretildiği gerçeği, çözümü uzakta aramaya gerek bırakmıyor. Bilim, akıl ile; Din vicdan/sezgi ile hazır!..
- İnsanı insan ile ıslah etmek mümkün olmalı. Bu konuya döneceğiz.

→ DOĞA, VARLIKLARIN DİLİYLE NE ANLATIYOR?..

- Doğal hayat yakından izlendiğinde, varlıkların yaşamsal faaliyetlerinin, dar bir değişkenlik aralığında salındığı görülüyor. Aynı durum, maddenin varoluşsal kimliğinde de gözleniyor.
- Bütünsel bir bakışla varlıklar arası etkileşimden doğan olguların küçük, büyük, iç içe; ama bütünleşik, Harmonik yapılar oluşturdukları görülüyor.
- Muhteşem bir çeşitliliğin, karşılıklı yaşam desteği sağlamaya dayalı, birlikte var olma senfonisi, harmoniklik cümbüşü ile karşılaşıyoruz!.

- Bu tablounun oluşmasında, insanın yeri de yok; rolü de!..

DAVRANIŞ MOTİVASYONLARI

- Maddenin yapı taşı elementler ve onların bileşikleri de dar aralıklı davranış değişkenliğine sahipler.
- Söz gelimi Karbon elementi hep karbon gibi davranıyor; grafit olup kurşun kaleme; linyit olup kömüre; elmas olup mücevhere dönüşürken; Su ise ortamın sıcaklığına bağlı olarak sıvı, buz veya buhar olabiliyor.
- Doğal hayatın canlı/cansız bütün aktörlerinin varoluşsal faaliyetlerini, genlerinde saklı dürtülerle güdülenip sürdürdükleri; 'hayır' demedikleri çok açık.
- Yapı taşını tanıyıp özelliklerini ölçebiliyorsanız, onların davranacaklarını öngörebiliyorsunuz. 'Yapı'ya müdahale etmeniz de mümkün oluyor.

DOĞAL YAŞAMA İNSAN KATILINCA

- İnsan'ın genlerinden gelen bir özellik, davranışlarındaki değişim aralığı, sınırsız denecek kadar geniş!.. Öngörülebilme de pek kolay değil. Yani insan keyfi davranabiliyor!..
- İnsanın yaşamsal faaliyetlerine ileri düzeyde «biriktirme» dürtüsü egemen olunca doğal harmonik dengeye zarar vermeye başlıyor.
- Doğal denge sağlam dinamikler üzerine kurulu olduğundan tepkisini belli ederek, yeni bir denge konumuna geçiyor.
- Doğal felaketler, salgınlar, su ve hava kirliliği vs gibi sonuçlar, o dengenin dışı vuran sonuçları olarak insanın başına iş açıyor.
- İnsanın bulduğu çözümler de esasa yönelik olmadığından; 'asprin etkisi' yapıyor ve bir süre daha kaldığı yerden istismara devam ediyor...

BİRİKTİRME DEĞİL DE PAYLAŞMA BASKIN OLURSA!..≡

- İnsanın seçme özgürlüğünü sorumluluk bilincinden kopuk kullanmasındaki keyfilik, tuhaf kaçıyor ama naturası böyle!..
- Akrebin sokması garazından değil; tabiatı icabıdır! sözünü doğrulayan bir olgu. Akrebe benzetilmiş olması ilginç...
- Ancak yaşamsal faaliyetlerindeki keyfiliğini «paylaşma» yönünde kullanınca da doğaya estetik katıyor. Sanatı ile doğal harmoniyi yansıtan eserler veriyor.
- Biriktiriciler kadar çok olmasalar da özgül ağırlıkları nedeniyle doğal dengenin harmonisini görmek ve mutluluk duymakla etkileri çok şeyi değiştirebiliyor.
- İnsan için Doğa ile bütünleşik barış içinde mutlu bir yaşam, ihtiyacından fazlasını biriktirmeyip; paylaşmakla mümkün gibi görünüyor!..

PEKİ BU NASIL SAĞLANACAK?

- İnsan türü artık, sosyal davranışlarında kendisini güdüleyen davranış dürtülerini tanımlayabiliyor; öngörebiliyor. Sosyoloji ve Psikoloji Bilim dallarını geliştirmiş.
- Toplum sorunlarını irdeleme, çözümlene teknikleri geliştirmiş. Bireysel ve toplumsal sorunlara sosyal psikoloji biliminin olanakları ile yaklaşıyor.
- Bireysel ve toplumsal sorunlara bilimsel yaklaşıyor. İstismara yol açan hallerini, sorun oluşturan davranış çeşitliliğinin elemanter yapısını çözümlenmiş.
- Bu araçları öylesine çeşitlendirmiş ve uygulama araçları geliştirmiş ki, Toplum Mühendisliği ile kimi toplumları istismar edilebilirliğe bile hazırlayabiliyorlar!..
- Temizliği kalıcı kılmanın yolu, kirletmemekse; İstismarı önlemenin yolu da İstismara açık alan bırakmamaktır. Hareket noktası bu olabilir.

SORUNLARI ÇÖZÜMLEMEDE TEMEL ARAÇLAR..

- Kendi sorunlarını kendisi çözen birey ve kendi sorunlarını kendisi çözen toplum inşası amaçlanmakla başlamak makul görünüyor.
- O bağlamda şu iki kavram, yaşamsal önem taşıyor:
- Nedensellik; yani olaylar, birbirini tetikleyerek, bazen doğrusal bazen dallanarak gelişir; her olayın bir sonucu vardır ve o sonuç, yeni bir oluşumun nedeni / tetikleyicisidir.
- Akılcı ve Eleştirel düşünme, yani sorunları doğuran nedenleri, sorunun oluşumuna katkılarını ağırlandırarak sıralamak; eldeki kaynakla eşleştirerek çözmeye çalışmak.
- Birey bazında bu iki kavram, her derde deva «iyileştirici-koruyucu» olup; her yaştaki eğitimin temel taşı olmalı; toplumsal kültürün ayrılmaz parçası yapılmalı.
- Bu düşünme tarzı ile sorun analizi yapmak; eldeki kaynakla en uygun sorun çözme aracını kullanmayı becermek mümkündür.

İSTİSMARA KARŞI «SORUMLU VE ÖZGÜR YURTTAŞ BİLİNCİ».

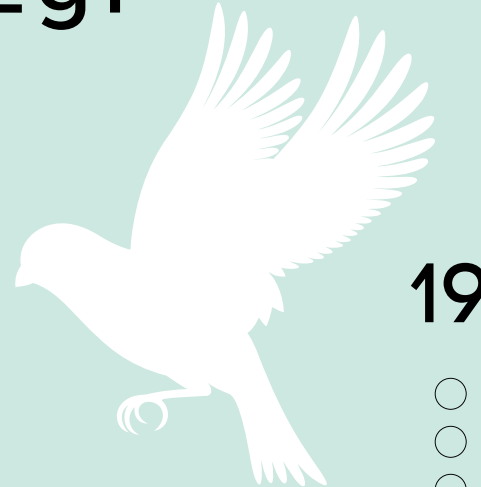
- Rasyonel ve eleştirel düşünme, toplumsal Kültürün temel bileşeni yapılmışsa;
- Sorumlu ve özgür yurttaş bilinci uyanmış, haklara saygı hukuku benimsenmiş;
- Toplumda Ortak yarar ve ortak iyi bilinci yerleşmiş;
- Kurumsal Din ve Bilim, özüne dönerek istismar aracı olmaya karşı direnç kazanmış;
- Demokratik rejimin yaşaması için ortam artık hazırdır.
- O sistem kendisini yaşatacak bireyi Sorumlu ve özgür yurttaşını yetiştirir; birey de sistemin geliştirilmesini ve korunmasını görev bilir.
- Kendi ayakları üzerinde durabilen; niçin insan yaratılmış olabileceğini düşünen, doğal yaşamla bütünleşen onun harmonisine katılan bireylerin yetiştiği bir toplumdan söz edilebilir.

YENİ BİR PARADİGMA OLUŞMAKTA

- Dünyadaki gelir dağılımı dengesizliği, ekosistemdeki geri döndürülemez tahribat, iklim değişikliği, salgın hastalıklar, doğal kaynakların hesapsız tüketimi vs... Doğa, bir şeyler anlatmak ve anlaşılсын ister gibi..
- İnsanlık, daha az tüketip, daha çok paylaşmakla mutlu olacağı yeni bir yaşam tarzı edinme zorlamasıyla karşı karşıya...
- Nobel Ödüllü Aziz Sançar'ın da aralarında olduğu, YGA (Young Group Academy) adlı STÖ tarafından düzenlenen bir seminerde..
- Bir bilim adamımız, insanlığın bugün yüzyüze geldiği sorunları Kapitalizmin, Sanayi Devrimiyle beraber uçuşa tek kanatlı kalkmış olmasına; yani akıl yanında bulunması gereken Vicdan/Sezgi kanadından yoksun kalkmasına bağlıyordu.

$$2^2 + 3^2 = 4+9=13 < (2+3)^2=(5)^2=25$$

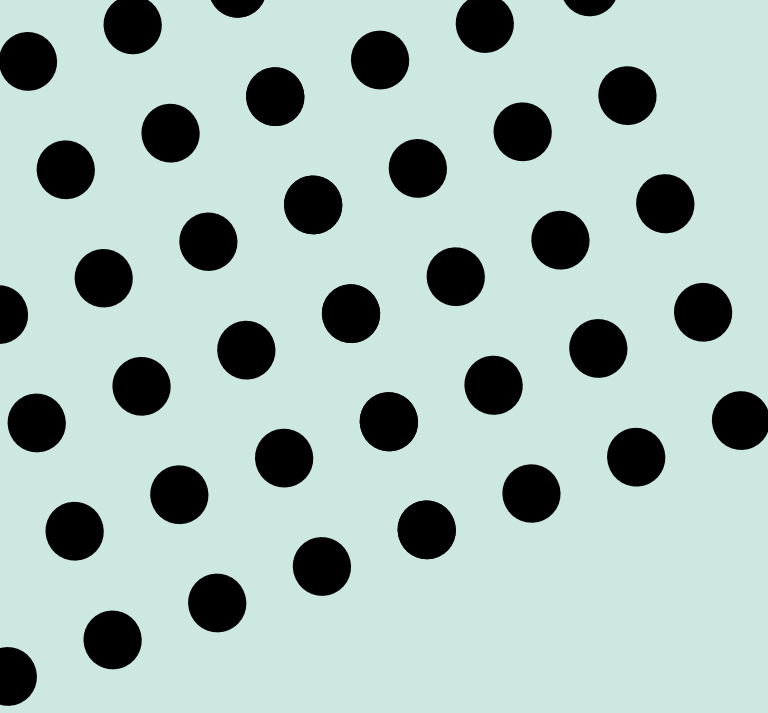

→ NE YAPMALI; NASIL YAPMALI?..

- BAA olarak toplumsal sorunlarımızı Çalışma Gruplarında ele alarak sebepleri, sonuçları, oluşma koşulları ile irdeleyip olası çözümler neler olabileceğine kafa yormaktadır.
- Yukarıda Din ve Bilimin istismarıyla başladık, olası çözümün genel anlamıyla Eğitimle mümkün olabileceği kanaatimizle tamamladık.
- Sözümleri ettiğim ÇGr'ndan ikisinin ele aldığı konular, konuşma konumuzla doğrudan ilgili.
- Din ve Bilimin kurumsal konumlanmasındaki yanlışlık; diğeri, Akıl Dışı Eğitim.
- Her iki ÇGr'nda yapılan çalışmalarla, sorunlar tanımlanmış; olası çözüm yolları belirlenmiş; iyileştirici tohum fikirler ve TUA'nın neler olabileceği aşamasında yeni katkılar, yeni katılımcılar ve yeni öneriler beklemektedir.
- DUYURULUR...

TEŞEKKÜR EDERİM

